

obrazi pobitih otrok. Začudil sem se. Številni med njimi so bili iz mojega naroda.

Prešinila me je vélika življenjska radost. Zapustilo me je občutje samote, zavedel sem se, da ne stojim več ob strani, da korakam z njimi, ki niso verovali v onostranska večna razodetja, ampak so ustvarjali istinito življenje, se borili za drobtinico kruha, za ped zemlje in pravico do žene, za smrdljivo petrolejko in abecedo človeškega znanja, za zrak in solnce, ki so umirali zasramovani in izobčeni iz vladajoče družbe skozi veke do danes na pričnah od lakote in obupa in vendar željni lepot kakor osvežujoče rose, padali od blagoslovljenih sulic in krogel za ustvarjajočo se zemeljsko Resnico.

Stopil sem s tlaka, se uvrstil v procesijo in korakal za odhajajočimi skozi temne ulice novim svitom nasproti.

HEINE: NEMČIJA

ZIMSKA PRAVLJICA — PREVAJA MILE KLOPČIČ

P R V O P O G L A V J E

*Bilo je v novembru, ko pust je ves svet,
ko mračno je kot pač v jeseni;
vihar je listje trgal z dreves,
ko sem se na Nemško namenil.*

*In ko sem do meje nemške prišel,
inako se mi je storilo.
Če prav se spominjam, sem jokal celo,
in tolklo srce je z vso silo.*

*A ko sem govor domači začul,
me je pri srcu prijelo.
Mislil sem kar, da bo srce
prijetno mi izkrvavelo.*

*Pela je deklica s harfo v rokah,
pela je s pristnim občutkom
in napačnim glasom, a vendar njen spev
me ganil je s prvim trenutkom.*

*O ljubezni je pela in boli srca,
o svidenju v gajih nebeških,
kjer sama je sreča brezmejna doma
in ni več bolesi človeških.*

*Je pela o zemski dolini solz,
o radosti, da je minljiva,
o onstranskem rajju, kjer človek vsak
blaženost večno uživa.*

*To stare so lajne: odpoved, krotkost,
po smrti pa rajska slava.
Če ljudstvo fakiško kedaj godrnja,
ta pesem ga hitro uspava.*

*Poznam to vižo, poznam ves tekst
in avtorje, žlahtno gospôdo!
In vem, da pijejo vino skrivaj,
a javno oznanjajo vodo.*

*A novo pesem, vse boljše pesem
naj moje vam srce zapoje!
Na zemlji tej zgradimo že
nebeško kraljestvo svoje!*

*Na zemlji naj sreča pri nas bo doma,
ne bomo več stradali;
kar ustvarjajo žuljave pridne roke,
ne bodo lenuhi pobrali.*

*Naj srečni bodo vsi ljudje,
dovolj je kruha zanje,
veselja, lepote in tudi rož,
in sladkega graha nič manje.*

*Da, sladkega graha za vse ljudi,
ki tu na svetu živimo!*

*Nebesa krilatim angelom
in vrabcem prepustimo!*

*In če nam po smrti peruti zrasto,
prifrčimo kdaj k vam na posete,
in upamo, da nas povabite
na blažene rajске pastete.*

*O nova pesem, vse boljša pesem,
ki poje kot gosli glasovi!
Zdaj mizerere je končan,
molčijo mrtvaški zvonovi.*

*Mladenko Evropo je žlahtni fant,
sam genij svobode zasnužil.
V objemu ležita, zaljubljenca dva,
že par se je prvič poljubil!*

*Ta zakon velja in ta zakon drži,
čeprav ni dal pop blagoslova —
živi naj na veke poročni naš par
in bodoča družina njegova!*

*Moja pesem je svatovski, radostni spev,
ta bo naj namestu molitev!
In v duši se zvezde mi vžigajo,
te bodo naj za posvetitev —*

*te zvezde žareče, ki divje gore
in se stekajo v žgoče potoke —
z lahkoto podiral bi hraste na tla,
moč nova prišla mi je v róke.*

*Odkar sem stopil na nemško zemljó,
odkril sem čarobne sokove —
velikan se dotaknil je matere,
pognale so síle mu nove.*

pomagala človeštvu iz bede, iz uničevanja ogromnih človeških energij, ki gredo v nič in ki ugonablajo zdravo življenje organiziranega življenja? Ali ni to ogromna uravnovešenost enega samega organizma, harmonija, kakor ji ne najdemo primera?

Važen v smeri njegovega dela je vzgojni moment. Objektivna znanost naj vzgoji novo človeštvo, reši naj ga dosedanje teme in dosedanjega sramotnega življenja, nauči naj ga res pravih človeških odnosov v življenju.

HEINE: NEMČIJA

ZIMSKA PRAVLJICA — PREVAJA MILE KLOPČIČ

DRUGO POGLAVJE

*Ko deklica poje o rajskih slasteh
in strune na harfi prebira,
mi pruska carinska kontrola skrbno
ves kovčeg vizitira.*

*Vse hlače in srajce in robce celo
carinik je vestno pregledal.
Iskal je pač biserov, čipk in še knjig,
ki cenzor jih je prepovedal.*

*Bedaki zabiti, vaš trud je zaman!
Saj niste pri pameti zdravi!
Res nosim po svetu s seboj kontrabant,
a nosim ga skritega v glavi.*

*Tu čipke so moje, da lepših nikdar
ne vežejo v Bruslju ženice.
A kadar bom svojo zalogo razvil,
vam bodo te čipke bodice!*

*V butici vam skrivam zaklad dragotin,
diamante bodočnosti hranim,
okrasje, ki v tempeljnu naj se blesti
pred novim bogom Neznanim.*

*In koliko knjig se mi v glavi redi!
Cel zarod, saj kar mrgoli jih!
Kot v gnezdu mi v glavi zalega cvrči,
in to samih knjig — zaplenljivih!*

*Sam satan v peklu nima hujših knjig!
Strupene so moje od sile.
Kar Hoffmann von Fallersleben je pel,
so prave popevčice mile.*

*Popotnik ob meni je ginjen dejal:
»Poglejte, to naša je dika!
To pruska carinska je zveza, gospod,
carinska veriga velika!*

*Carinska Zveza« — je še dodal —
»nam narodnost pravo ustvari,
in vso domovino, razbito doslej,
v celoto zedinjeno zvari.*

*Ta Zveza zunanjo enotnost nam dá,
recimo kar: materialno.
Za duhovno enotnost cenzura skrbi,
enotnost idejno — totalno.*

*Cenzura notránjo enotnost nam dá,
mišljenja in čustvovanja.
Enotnost države, to prva je stvar,
edinost notránja in vnanja!«*

»Nemčijo« je Heine napisal januarja 1844.

Hoffmann von Fallersleben, nemški pesnik, profesor. Leta 1840 in 1841 je izdal dva zvezka svojih »Nepolitičnih pesmi«. Zaradi teh pesmi je izgubil profesorsko službo (1842) in bil izgnan iz več nemških držav. Že pred tem je napisal znano pesem »Deutschland, Deutschland über alles...«

Pruska carinska in trgovinska zveza (l. 1834) je odpravila carinske meje med posameznimi nemškimi državami po pogodbi, ki so jo priznale skoraj vse nemške države.

Cenzura je bila tedaj v Nemčiji zelo stroga, posebno literaturo tako imenovane »Mlade Nemčije« (Heine, Gutzkow, Laube i. dr.) so plenili na debelo. Leta 1835 so vlade sklenile, da je treba kazenske in policijske zakone ter tiskovne predpise izvajati tako strogo, da se vsaka tiskana beseda mladonemške generacije zatre.

HEINE: NEMČIJA

ZIMSKA PRAVLJICA. — PREV AJA MILE KLOPČIČ

ŠESTO POGLAVJE

*Paganinija zmerom spremljal je duh,
duh Spiritus Familiaris,
pogosto kot pes, spet drugič ves tak
kot rajnki Georg Harrys.*

*Napoleon videl je Rdečkarja
pred vsakim važnim dogodkom.
In Sokrat je svojega demona imel.
(Ne zamenjaj ga s sanjskim izrodkom!)*

*Tako tudi jaz, če ponoči sem kdaj
za mizo k pisanju se spravil,
zagledal sem včasih, da čuden se gost
za menoj je zakrinkan pojavil.*

*Pod plaščem skrival je nekaj skrbno,
nekaj, kar je čudno blestelo.
To bil je meč, krvniški meč —
tako se vsaj meni je zdelo.*

*Če prav se spominjam, je bil čokat,
pogléd kakor ogenj razpaljen.
Nikoli v pisanju oviral me ni,
ostal je dostojno oddaljen.*

*Ta čudni, ta nenavadni pajdaš —
več let ga že nisem opazil.
A zdaj kar na lepem in sredi noči
se v Kölnu je znova prikazal.*

*Po mestu sem blodil ves v misli zajet,
ko se je za mano pojavil.
Sledil je kot senca, in če sem obstal,
se zvesto še on je ustavil.*

*In kakor da čaka, je mirno stal.
Če spet sem prestopil se malo,
je stopil za mano. Tako sva prišla
na trg pred katedralo.*

*Nevolja me zgrabi in brž se ozrem.
Pobaram ga: »Kaj, le kaj stikaš
v tej nočni samoti za mano ves čas,
kaj v moje sprehode se vtikaš?*

*In vselej te srečam prav takrat,
ko v prsih mi najhuje
razbijajo čustva in blisk na blisk
moj um načrte kuje.*

*Tvoj pôgled je srep in tvoj pôgled je mrk —
govôri vendar, razodeni:
Kaj skrivaš pod plaščem, kaj se blešči?
In kdo si, kaj hočeš ob meni?«*

*In reče mi z glasom, ki suh je, leden,
kot da je neznanec flegmatik:
»Nikar no! Zakaj me rotiš in podiš?
Ne bodi no takšen emfatik!*

*Jaz nisem prikazen iz davnih dni,
in nisem iz groba utvara!
Retorika meni na vso moč smrdi,
za filozofijo ne maram.*

*Narobe! Jaz praktik sem ves, kar me je,
in miren sem, ne besedičim.
Povem ti: kar v mislih zasnuje tvoj um,
to jaz izvršim, uresničim.*

*In dasi poteče še mnogo let,
ne neham, dokler ne prepredem
v resničnost dejansko, kar duh tvoj spočne.
Ti misliš in jaz, jaz izvedem.*

*Glej, ti si sodnik in jaz sem birič,
jaz tvoja pomoč sem resnična,
ker sleherno tvojih rozsodb izvršim,
četudi bilà bi krivična.*

*Pred konzulom v Rimu nosili so meč,
imel ga je zmerom pred sabo.
Enako ti svojega liktorja imaš,
razlika: meč nosi za tabo.*

*Jaz liktor sem tvoj in hodim s teboj
vse čase nekdanje, sedanje.
S krvniškim mečem za tabo hitim —
jaz misli sem tvojih dejanje.«*

Georg K. Harrys, Heinejev sodobnik, izdajal »Die Posaune«, pesnik, mnogo potoval. — Rdečega moža, ki ga je baje Napoleon videl pred vsako bitko, sem krstil kratkomalo za Rdečkarja.

ENAJSTO POGlavJE

*In tole je Tevtoburški les,
ki Tacit ga opisuje.
V tem klasičnem barju svoje dni Var
poražen bil je najhuje.*

*Tu, tu ga je Herman, keruški knez,
junak plemeniti namlatil,
tu narodnost nemška je bila svoj boj
in zmagala v temle je blatu.*

*Če Herman takrat bi doživel poraz,
poraz z vojaki blondinci,
bi nemške svobode nič več ne bilo,
postali bi jojmene Rimci.*

*Rimljanske navade bi vladale tod
in rimski jezik častiti.
Vestalk na izbiro bi München imel,
in Švabi bi bili kviriti.*

*Naš Hengstenberg bil bi postal haruspeks
in brskal po črevah teletom.
Neander postal bi neutruden avgur,
študiral bi ptice med letom.*

*Birch-Pfeifferca pila bi terpentin
kot nekdam rimske dame.
(Baje se od tega nemarni urin
posebne vonjave navzame!)*

*Naš Raumer ne bil bi več nemški lump,
ker bil bi rimski lumpacius.
In Freiligrath pesmi bi pisal brez rim
kot rajnki Flaccus Horatius.*

*In zatelebani berač, oče Jahn,
dobil bi ime Telebanus.
Me hercule! Massmann latinski bi znal,
naš Marcus Tullius Massmanus!*

*A kdor je resnici do kraja zvest,
boril bi se z levi, šakali
in tigri v areni na smrt, a kot mož,
ne s psi po teh puhlih žurnalih.*

*Imeli bi enega Nerona zdaj,
namestu treh ducatov knezov.
Iz mržnje do vseh, ki tiščijo nas k flom,
bi vsakdo si žile prerezal.*

*Prelevil bi Schelling se v Seneko,
zadal bi mu smrt ta konfliktum.
Cornelius — njemu veljal bi izrek:
Cacatum non est pictum.*

*A zmagal je Herman! Zahvaljen, o bog!
Vojaki so Rimce pregnali,
podlegel je Varus in legije ž njim,
in mi, mi smo Nemci ostali.*

*Ostali smo nemški in nemštvo živi,
še zmerom naš jezik je v rabi.
Še osel je osel, ne asinus,
in Švabi ostali so Švabi.*

*Naš Raumer še dandanes nemški je lump,
z medaljo so ga nagradili.
In Freiligrath zmerom še rimam je zvest,
ž njim nismo Horaca dobili.*

*Latinščine Massmann še danes ne zna,
Birch-Pfeifferca piše le drame
in noče, da pila bi terpentin
kot rimske galantne dame.*

*O Herman! Le tvoja zasluga je to!
Na veke te narod bo ljubil
in v Detmoldu lep ti zgradi spomenik.
Še jaz sem prispevek obljubil.*

OPOMBE: *Hermanovo* pravo ime je *Arminius*, porazil 9. l. po Kr. rimske legije, ki jih je vodil *Varus*, v *Tevtoburškem lesu*. — *Kviriti*, častno ime za stare Rimljane. — *Hengstenberg*, luteranski teolog v Berlinu. — *Haruspices* so se v Rimu imenovali prerokovalci, ki so po drobovju žrtvenih živali tolmačili voljo bogov. — *Neander*, profesor bogoslovja v Berlinu, cerkveni zgodovinar, zmernejši kakor *Hengstenberg*. — *Avguri*, rimski svečeniki, ki so prerokovali po letu ptic. — *Birch-Pfeiffer*, nemška igralka, dramaturginja in pisateljica preprostih, tedaj zelo cenjenih dram. Tudi na slovenskih odrih so igrali več njenih dram, dve sta v *Hostnikovem* prevodu izšli v zbirki »Slovenske Taliže« l. 1877. — *Raumer*, nemški zgodovinar, ki ga je *Heine* v svojih »Francoskih razmerah« obtoževal koketiranja s prusko vlado. — *Freiligrath*, tedanji nemški pesnik, zaljubljen v lepe rime. — *Horacij*, rimski pesnik, njegove pesmi so brez rim. — *Jahn*, ustanovitelj in organizator nemških telovadnih društev. — *Massmann*, 1797—1874, profesor staronemške filologije, pospeševatelj telovadstva, napisal himno telovadcem. Iz njega se je *Heine* pogosto norčeval in M. mu je bil »moj ubogi pavliha«. — *Neron*, znani okrutni rimski cesar. Kdor je izgubil cesarjevo naklonjenost, si je s stoičnim mirom prerezal žile. Tako je storil tudi *Seneka*, rimski modrijan in *Neronov* vzgojitelj in svetovalec, ko cesar ni več maral zanj. — *Schelling*, nemški filozof, *Heinejev* sodobnik. — *Cornelius*, nemški slikar, H. sodobnik. — *Cacatum non est pictum*, latinski izrek: Govno še ni slika.

TRINAJSTO POGLAVJE

*Pri Paderbornu je solnce vzšlo,
čemerno se mi je zdelo.
Nič čudnega: jalov njegov je poklic,
obsevati zemljo znorelo.*

*Ko prvo stran lepó razsvetli,
kar v diru takoj poslovi se,
da z druge strani še temò prepodi,
med tem že prva stemni se.*

*Izmika se Sizifu skala iz rok,
Danaidam ves trud ne uspeva,
sod nikdar ni poln — in solnce zaman
to bedasto zemljo obseva.*

*Ko jutrnja megla se je razšla,
zagledal sem v jasnem obrisu
ob poti razpelo z likom moža,
ki v smrti na križu je visel.*

*Ob srečanju s tabo, ti davni moj brat,
me vselej žalost prešine.
Ti norec si rešiti hotel ljudi
iz solzne, presolzne doline.*

*Častiti, ugledni Visoki svèt
ti dal je z gorjačo po glavi.
Kako le, da take levite si pel
o cerkvi in še o državi?*

*Srečneje bi živel, če modri bi tisk
poznali že v časih tedanjih.
Lahko bi napisal brošure o vseh
perečih nebeških vprašanjih.*

*Saj cenzor prečrtal bi sleherno stvar,
ki malo bilà bi sumljiva.*

*Tako prihranila bi križev ti pot
cenzura ljubezniva.*

*Da vsaj bi na gori, ko pridigal si,
oznanjal drugačne ideje!
Saj bil si nadarjen — zatorej bi bil
pri miru pustil farizeje!*

*Menjalce, bankirje si z bičem podil,
očistiti hotel si tempelj.
Ti zanesenjak! — zdaj na križu visiš
nam vsem v preteč eksempel.*

PREKLETA ZEMLJA

IVAN POTRČ

Sredi petdesetih let je zazevala vrzel v življenju Johana Lenarta, mlinarja in gruntarja na Ilovnatem vrhu. Vse se mu je že godilo, tudi baba mu je že pobegnila — na svoj grunt, ki ga je dobila za doto; na grunt, ki je bil po neki nenapisani pravici bolj njen kot njegov, čeprav je ženitovanjsko pismo prisojalo obema enake dele. Da bi pa pobegnila in se ne bi vrnila, da bi mlinar živel več kot teden, štirinajst dni brez nje, »matere«, kot tokrat, ne, táka se mu še ni pletla.

Včeraj si ga je privoščil celó stari Karba: »Tak, zdaj si s a m gospodariš?«

Oba sta zrla preko sosédovega slivja in jablan, kakor da se živo brigata, kako bo z letino. Karbov »sam« je bil skrita kača, ki je zašumotala pod listjem, da se je mlinar zdrznil. Naslonil se je na ograjo, zapotegnil obraz v vsakdanje gube in zmignil:

»E, gospodarimo, gospodarimo. Če bo le kaj rasti!«

Karbove oči so vtrepnile: »A, ona, je še zgoraj?« Počakal je in pokimal: »Oranja je precej.«

»Ko pa ni človeka, da bi se zanesel nanj. Zorala bo in posadila. Da je le odšla! Davi sem poslal Frančeka s kobilom, da ji zvlači.«

»Z vozom?« — »Z vozom.«

»He!« Karba se je nasmehnil in pomežiknil.

Naj je Lenart še tako dobro poznal soseda in njegovo hibo, tole večno vtrepnanje in pomežikovanje, tokrat ga je tlačilo in

HEINE: NEMČIJA
ZIMSKA PRAVLJICA — PREVAJA MILE KLOPČIČ

ŠESTNAJSTO POGLAVJE

*Voz se je stresal, zbudil me iz sanj,
a znova premaga me spanje.
Spet v spanju sem gost Barbarosse postal —
bile so prečudežne sanje!*

*Spet hodil sem z njim po dvorinah okrog,
korak je skrivnostno odmeval.
Po novih stvareh me je spraševal,
naj vse mu povem, je zahteval.*

*Že dolgo, dolgo vrsto let
ni slišal nobene novice.
Od sedemletne vojne — ves čas
s sveta nobene novice!*

*Povedal sem marsikatero mu stvar;
vse vneto je vlekel v ušesa.
»A kaj je z grofico — no — Dubarry,
ki kralju bila je metresa?«*

*»Dokler je njen Ludvik še prestol imel,
je živo, brezskrbno živela.
A ko so jo giljotinirali,
bila je že vsa osivela.*

*Njen Ludvik Petnajsti je v postelji umrl
popolnoma mirno in svéto.
Šestnajsti pa pod giljotino je šel
s kraljico Antoineto.*

*Kraljica bila je pogumna, vsa čast,
bila je popolna kraljica.
Grofica pa je jokala na glas,
grofica Dubarryca.«*

*Tu cesar je mrko zazijal,
izgubil je vso veličino:
»Le kaj je to: giljotiniranje?
Razlóži mi giljotino!«*

*»Giljotiniranje,« sem mu dejal,
»je nova pripravna metoda,
s katero človeka spraviš s sveta,
četudi je zlahtnega roda.*

*Pri tej metodi je glavna stvar
nekakšna nova mašina.
Iznašel jo je gospod Guillotin,
odtod ji ime giljotina.*

*Človeka pripnó na nekakšen ploh;
ta ploh se pogrezne in tira
med dva te stebrà — med njima visi
visoko trikotna sekira.*

*Potegneš za vrv — sekira zdrsi
veselo in brž ko strelica.
Pri tej priložnosti zleti
na mah z ramen butica.«*

*Tu cesar prekine me: »Dosti tegà!
Kaj brigajo me giljotine!
In bog ne daj, da jaz bi se kdaj
poslužil te strašne mašine!*

*Kraljica! Kraljica! In kralj, sam kralj!
Na ploh, na ploh pripeta!
Kaj ni več ponižnosti med ljudmi?
Kje tu je etiketa?*

*In ti, kdo si ti, da tako si domač,
da mene, cesarja, kar tikaš?
Ti že še poplačam, ker v take stvari
se s táko nesramnostjo vtikaš!*

*Ob tvojih besedah kipi mi žolč
in kri mi po žilah zastaja.
Že sapa je tvoja zločin nad cesarjem,
že sapa je veleizdaja!«*

*Ko stari tako je nad mano vzkipeł
in zmerjal, renčal na vso silo,
je vse, kar si mislim samo na skrivaj,
v togoti iz mene planilo:*

*»Ti si le prikazen iz pravljič in bajk
z vso svojo vojaško gospódo!
Daj, lézi in spi — brez tebe naš rod
si sam poiskal bo svobodo.*

*Na glas se nam republikanci reže,
češ: ,Glejte ga, glejte bavbava,
ki z žezlom in krono pred njimi caplja!
Tó zanje je pustna zabava.*

*Najbolje: Ostani lepo doma,
naj duh tvoj v samoti preudarja.
Zakaj če natanko pretehtam vso stvar,
nam sploh ni potreba cesarja!«*

SEDEMNAJSTO POGlavJE

*Tako sem s cesarjem se divje dajal.
A v sanjah, le v sanjah seveda!
Če res pred vladarjem bi stal, bi jecljal,
obstala bi v grlu beseda.*

*Le v sanjah se Nemec otrese strahu
in upa izreči cesarju
naravnost vso nemško boleost, ki sicer
taji jo, ker zvest je vladarju.*

*Prebudil sem se in zagledal sem gozd,
v njem debla mogočna so stala.
Ta gola lesena resničnost mi brž
vse hude je sanje pregnala.*

*Star hrast je ves resen stresal glavó,
svareče šumela je breza.
Zaklical sem ganjen: »Odpusti mi to,
o cesar, naj mine te jeza!*

*Odpusti mi, cesar, preveč sem vzkipljiv,
nestrpnost besede mi spridi.
Ti moder si cesar, čast komur čast! —
le pridi čim preje, o pridi!*

*Če giljotiniranje res ti ni všeč,
obdrži pač stare metode:
za plemiče meč, za meščane vrv,
in vrv za kmečke nerode.*

*A včasi le menjaj: za plemiče vrv,
a kmetom butice sekaj!
Saj vsi smo božji otroci, kaj ne?
Enakost je tudi nekaj!*

*Krvavo rihto uvedi spet k nam,
ki dal nam jo Karel je stari.
Razdeli v stanove in cehe svoj rod,
v stanovsko občestvo nas zvari!«*

V 15. poglavju pripoveduje H., da je na vožnji na vozu zaspal in sanjal, kako hodi z Barbarosso po podzemskih dvoranah v gori Kyffhäuser. — V 16. in 17. poglavju sem izpustil nekaj kitic, ki jih naš in današnji bralec lahko brez škode pogreša.